

Jonathan en David

Met het begrip vriendschap springt de bijbel eerder karig om. Toch treft men in het Eerste Verbond prachtige gezegden aan in de wijsheidsboeken Spreuken en Jezus Sirach.

Een trouwe vriend is een machtige schutsmuur, wie hem vindt heeft een schat gevonden. Een trouwe vriend is niet te betalen, het is een heerlijkheid waar niets tegen opweegt. Het is een levenskruid¹.

Maar één van de mooiste getuigenissen van een hechte vriendschapsband vinden wij in de twee boeken Samuël, waar ons de vriendschap beschreven wordt tussen Jonatan en David.

Zodra David met zijn stenenslinger Goliath, de reus en held der Filistijnen, overwonnen heeft en omwille van zijn heroïeke talenten bij koning Saul in audiëntie is ontvangen, vat Jonatan, de zoon van Saul, een diepe genegenheid voor hem op; hij hecht zich met hart en ziel aan David².

De herdersjongen en de koningszoon geraken zo sterk aan elkaar verknocht dat Jonatan zijn koninklijke mantel en volledige wapenrusting aan David overdraagt. Dit is meer dan een symbolisch gebaar of een prille opwelling van geestdrift! Zij voelen zich verbonden in leven en dood.

Afgunst

De militaire successen van David op de Filistijnen maken de jonge schapenhoeder uit Beth-lehem geweldig populair bij het volk. Hij wordt opgehemeld als de nationale held. Zijn krijghaftigheid wordt door enthousiaste vrouwen bezongen in liederen, waarvan het beroemd geworden refrein *Bij duizenden sloeg Saul ze neer, maar David bij tienduizenden*³ vernederend en



kwetsend moet weerklinken in de oren van Saul⁴. Terwijl Saul aan populariteit moet inboeten en zijn sympathie bij zijn eigen stamgenoten *verliest*, wordt David door het merendeel van Israël op de handen aedraen.

Ofschoon David zelf volkomen trouw blijft aan Saul en aan het vorstenhuis, wars van alle tweedracht, wil het volk hem in de plaats van Saul op de koningstroon. Saul daarentegen is buitengewoon gesteld op prestige en eer bij de Israëlitische bevolking en vanzelfsprekend wordt hij door de stijgende roem en faam van David geprikkeld.

Saul kan Davids succes niet langer verkroppen. Afgunst en nijd maken zich van hem meester. Hij vreest elke kritiek die hem aantast in zijn eer. Met angstvallig oog waakt hij op de reacties van zijn vertrouwelingen. Om zijn legeroversten

1 Jezus Sirach 6: 14-16a.

2 1 Sam. 18.

3 1 Sam. 18: 7.

4 1 Sam. 18: 8-

en medewerkers op zijn hand te houden probeert hij hen met allerlei middelen te bevoordelen, 's Nachts kan hij er niet meer van slapen. Hij wordt gekweld dooreen hevige onrust.

David kan hij niet meer luchten. Tot driemaal toe poogt hij David — die net met citerspel Sauls weemoed tracht te verlichten — met zijn lans tegen de muur te spietsen. Als bij wonder weet David telkens te ontkomen⁵. Saul probeert zijn rivaal uit de weg te ruimen. David daarentegen zal meerdere keren het leven van Saul sparen⁶.

Om David in een nieuwe valstrik te lokken, wil Saul hem zijn dochter Mikal tot vrouw geven⁷. Maar juist deze dochter, die op David verliefd is, zal een list gebruiken om Saul om de tuin te leiden en ervoor zorgen dat haar man opnieuw aan de moordende handen van haar vader ontkomt.

Vriendschap

Ook Jonatan, de oudste zoon van Saul en voornaamste troon-pretendent, neemt David in bescherming, zonder enige vorm van eigenbelang. Het deert Jonatan niet dat hij zich door zijn vriendschap met David heel wat moeilijkheden op de hals haalt. Op de geheime stafbijeenkomsten, waar het geval David ter sprake wordt gebracht, verdedigt hij zijn boezemvriend tegen de argwaan van zijn vader. Omwille van zijn vriendschap met David wordt hij door zijn eigen vader uitgescholden voor hoerenkind⁸! Oosterlingen zijn nu eenmaal sterk in hun verwensingen en gebruiken wel eens meer scherpe krachtwoorden om aan hun woede uiting te geven. Op dat moment ontsnapt Jonatan zelf ternauwernood aan de dood, door de speer van zijn vader net op tijd te ontwijken.

Van dit gebeuren geraakt hij geheel onder de voet. Hij had het niet kunnen geloven dat het menens was. Met bedroefd gezicht gaat hij David opzoeken in zijn schuilplaats en deelt hem het dramatische nieuws mee.

Wenend vallen ze in elkaars armen. Een ontmoeting die, zoals later zal blijken, de laatste zou worden. Een roerend afscheid dat zwaar valt voor beiden. Ze weten dan nog niet dat ze elkaar nooit meer zullen weerzien. Want Saul en Jonatan *zullen in een heftige strijd tegen de Filistijnen om het leven komen*. Als David later van Jonatans en Sauls dood op de berg Gilboa in kennis wordt gesteld, scheurt hij zijn kleren en heft op dat moment het veruit mooiste klaaglied aan uit het Eerste Verbond: een treurzang om een vriend die geveld is. Een gedicht waarin David zijn diepste persoonlijke gevoelens en schrijnende droefheid uitstort:

Uw glorie, Israël, ging op uw hoogten ten gronde. Hoe konden zij vallen, die helden? Bergen van Gilboa, geen dauw meer, geen regen op u, op die hooggelegen velden; daar werd het schild van helden besmeurd, het schild van Saul,

5 1 Sam. 18: 11; 19: 10.

6 1 Sam. 24: 6-16; 26: 7-16.

7 1 Sam. 18: 20.

8 1 Sam. 20: 30.



niet langer met olie gezalfd. Zonder het bloed van verslagenen, zonder het vet van helden keerde Jonatans boog nooit terug en het zwaard van Saul kwam nooit onverzadigd weerom. Saul en Jonatan, zo geliefd, zo schoon, in leven en dood niet gescheiden, sneller dan arenden waren zij, sterker dan leeuwen. Dochters van Israël, treurt over Saul die in heerlijk purper u kleepte en die uw gewaden tooide met goud! Hoe konden zij vallen, die helden? Jonatan ligt op de hoogten, geveld in het heetst van de strijd. Zwaar drukt mij jouw dood, mijn broeder Jonatan; jij was mij zo lief; jouw liefde verrukte mij meer dan de liefde van vrouwen. Hoe konden zij vallen, die helden? Hoe konden die wapens vergaan⁹?

Het gaat hier om het hooglied van de vriendschap; over een vriendschap die erin bestaat een diepe genegenheid te hebben voor elkaar, een aanhankelijkheid die geboren wordt uit echte wederzijdse waardering. Zulke vriendschap, ook tussen twee mannen, uit zich in het delen van alles met elkaar, door de ander lief te hebben als zichzelf, hem te beschouwen als zijn tweede ik. Ook de innige omhelzing van Jonatan en David, bij hun afscheid, is zeker niet ongewoon in het Oosten.

Tussen hen bestond een vriendschapsband, die spontaan ontstond en niet gebroken werd in tijden van beproeving. Een vriendschap die niemand uitsluit, maar juist verzoening tracht tot stand te brengen met de vijandige partij, door de verdediging op zich te nemen van hem met wie men een vriendschapsverbond heeft gesloten.

Vrienden steunen en bemoedigen elkaar, ze dragen elkaar in lief en leed, in vreugde en pijn. Ze leven intens mee met al wat er in de ander omgaat. Ze nemen-elkaar in bescherming en in volle vertrouwen, maken tijd voor elkaar. Vriendschap veronderstelt dat men een beroep kan doen op elkaar, voor elkaar in de bres staat, beschikbaar is.

De vriendschap tussen David en Jonatan leert ons dat men eens samen moet hebben geweend om echt te beseffen hoe zeer men van elkaar houdt.

Huib Gerits